

Африка

**Форми рельєфу,
тектонічні структури,
корисні копалини,
взаємозв'язок між ними**

7 клас

Мета: сформувати знання учнів про основні форми рельєфу материка, особливості формування рельєфу , взаємозв'язок між тектонічною будовою, особливостями рельєфу та корисними копалинами материка; розвивати навички співставлення різних карт, працювати з різними джерелами інформації, логічне мислення, пам'ять учнів.

Обладнання: підручник, зошити, карти атласу, відеоматеріал

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Номенклатура: **Гори Атлас, Капські, Драконові; вулкани Кіліманджаро, Камерун, Карісімбі, гора Кенія, Тубкаль; Висока Африка, Низька Африка, Ефіопське нагір'я, Східно-Африканське плоскогір'я; нагір'я Тібесті, западина Каттара -133, Ассаль -155, Конго.**

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

Пригадайте

Літосферні плити

1. Чому пересуваються літосферні плити та які це має наслідки?
2. Що таке платформи та області складчастості?

РУХИ ЛІТОСФЕРНИХ ПЛИТ

ГОРИЗОНТАЛЬНІ

ВЕРТИКАЛЬНІ

Зіткнення

Розходження

Підняття

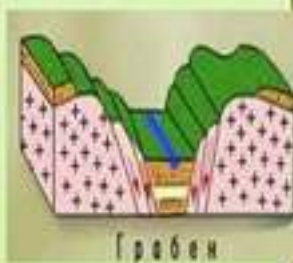
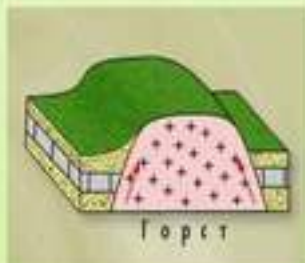
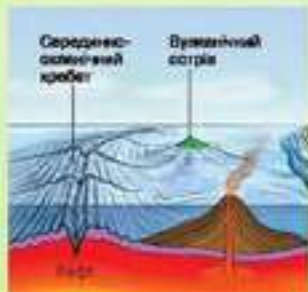
Опускання

Гори,
глибоководні
жолоби

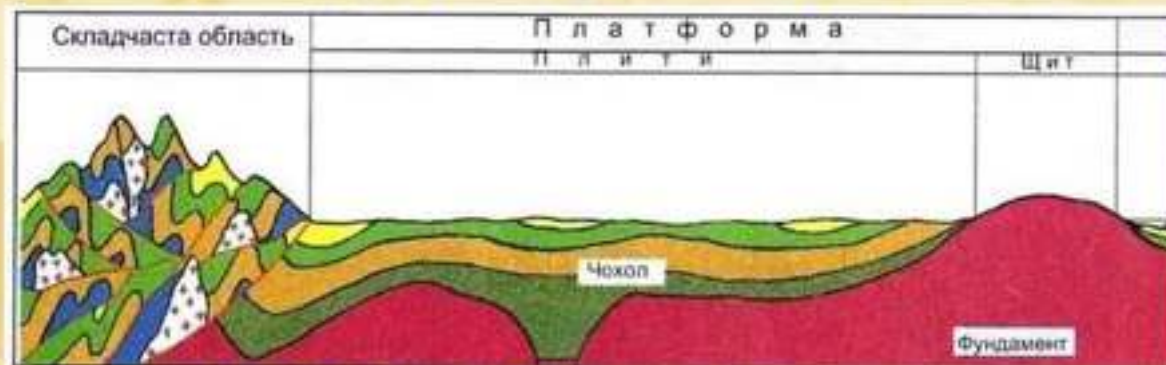
Серединно-
океанічні
хребти

Горст

Грабен

Платформи та пов'язані з ними форми рельєфу

ПЛАТФОРМИ-відносно стійкі ділянки земної кори

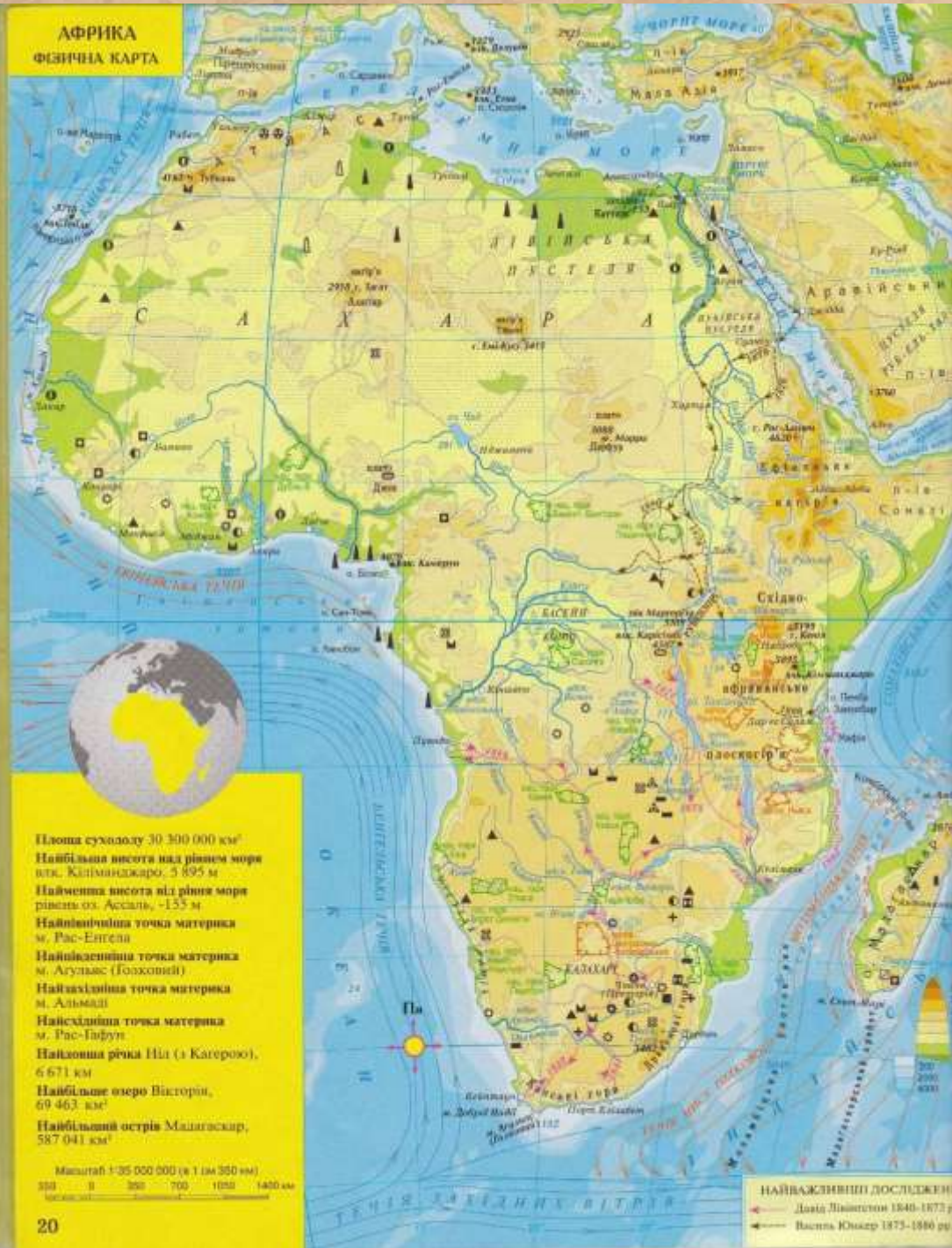
План вивчення материка

- 1. Загальні відомості**
- 2. Фізико-географічне положення (ФГП)**
- 3. Історія відкриття, дослідження та вивчення**
- 4. Форми рельєфу, тектонічні структури, корисні копалини**
- 5. Клімат**
- 6. Води суходолу**
- 7. Природні зони**
- 8. Населення**
- 9. Політична карта**

АФРИКА ФІЗИЧНА КАРТА

Терміни та географічні назви до скарбнички знань:

**Східноафриканське
плато**

вулкан Кіліманджаро

гори Атлас

Драконові гори

Капські гори

Ефіопське плато

Тектонічні структури Африки

- Африка входила до складу давнього материка **Гондвана**

- як самостійний материк почала формуватися **≈ 180 млн років тому** (в середині мезозойської ери)
- повне відокремлення Африки від Гондвани **≈ 65 млн років тому** (на початку кайнозойської ери)
- сформувалася **Африканська літосферна плита**

Розміщення Африки в межах літосферних плит

Завдання

**Розгляньте карту-схему
та дайте відповіді на питання**

- 1. Що є більшим за площею:
материк Африка чи Африканська
літосферна плита?**
- 2. Які інші літосферні плити
оточують Африканську плиту та в
яких напрямках відбувається їхнє
переміщення щодо цієї плити?**
- 3. Африка розміщена більшою
частиною в середині чи на межах
літосферних плит?**
- 4. Яка частина Африки найбільш
наближена до меж літосферних
плит та яких саме?**

**Розміщення Африки в межах
літосферних плит**

Завдання

6. На карті-схемі помітно, що Африканська плита розколюється на дві частини. За фізичною картою з'ясуйте, вода яких озер заповнює ці розломи

Розміщення Африки в межах літосферних плит

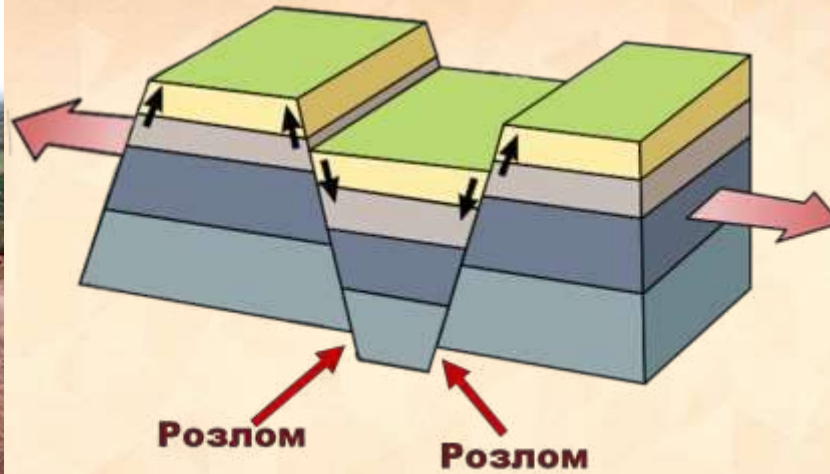
➤ **Спрогнозуйте майбутнє цих озер та Африканського материка**

Східноафриканський рифт

Східноафриканський рифт

– зона надглибинних розломів, уздовж яких відбуваються землетруси, виверження вулканів, розходження літосферних плит

Формування зони
Східноафриканських розломів

- Рифтова долина тягнеться на **6 тис. км** від Червоного моря на південь уздовж лінії африканських озер
- Так формується **нова Сомалійська літосферна плита**
- Швидкість, з якою дві плити відходять одна від одної, становить **6–7 мм в рік**

Давня Африкано-Аравійська платформа

В основі материка лежить давня Африкано-Аравійська платформа

- **Щити** утворювалися через підняття окремих ділянок платформи (зокрема, на сході материка й на узбережжі Гвінейської затоки)
- До формування великих **западин** (Конго, Чад, Калахарі) призвело просідання інших ділянок → фундамент глибоко занурювався під товстий осадовий чохол

Тектонічна карта Африки

Області складчастості займають невеликі площі:

- на півночі – область **молодої (альпійської)** складчастості
- на крайньому півдні – **давньої (герцинської)** складчастості

Тектонічна карта Африки

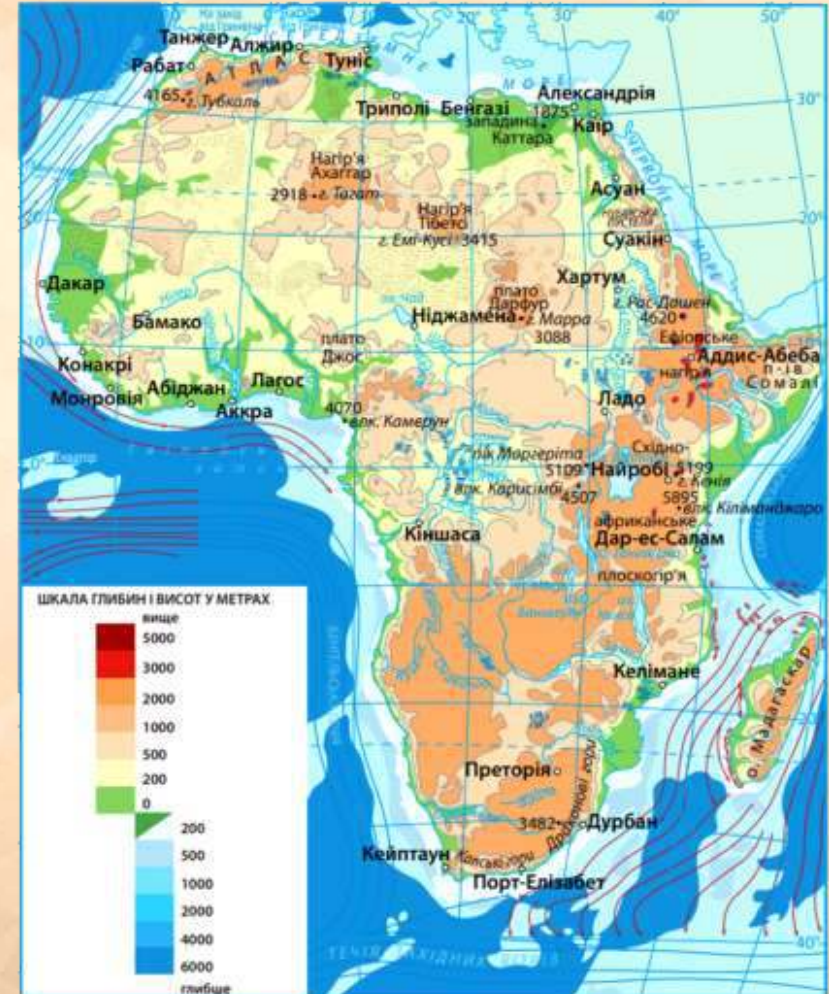
Завдання

Зіставте тектонічну карту з фізичною.

➤ Зробіть висновок, які форми рельєфу Африки відповідають платформі, а які – областям складчастості

Тектонічна карта Африки

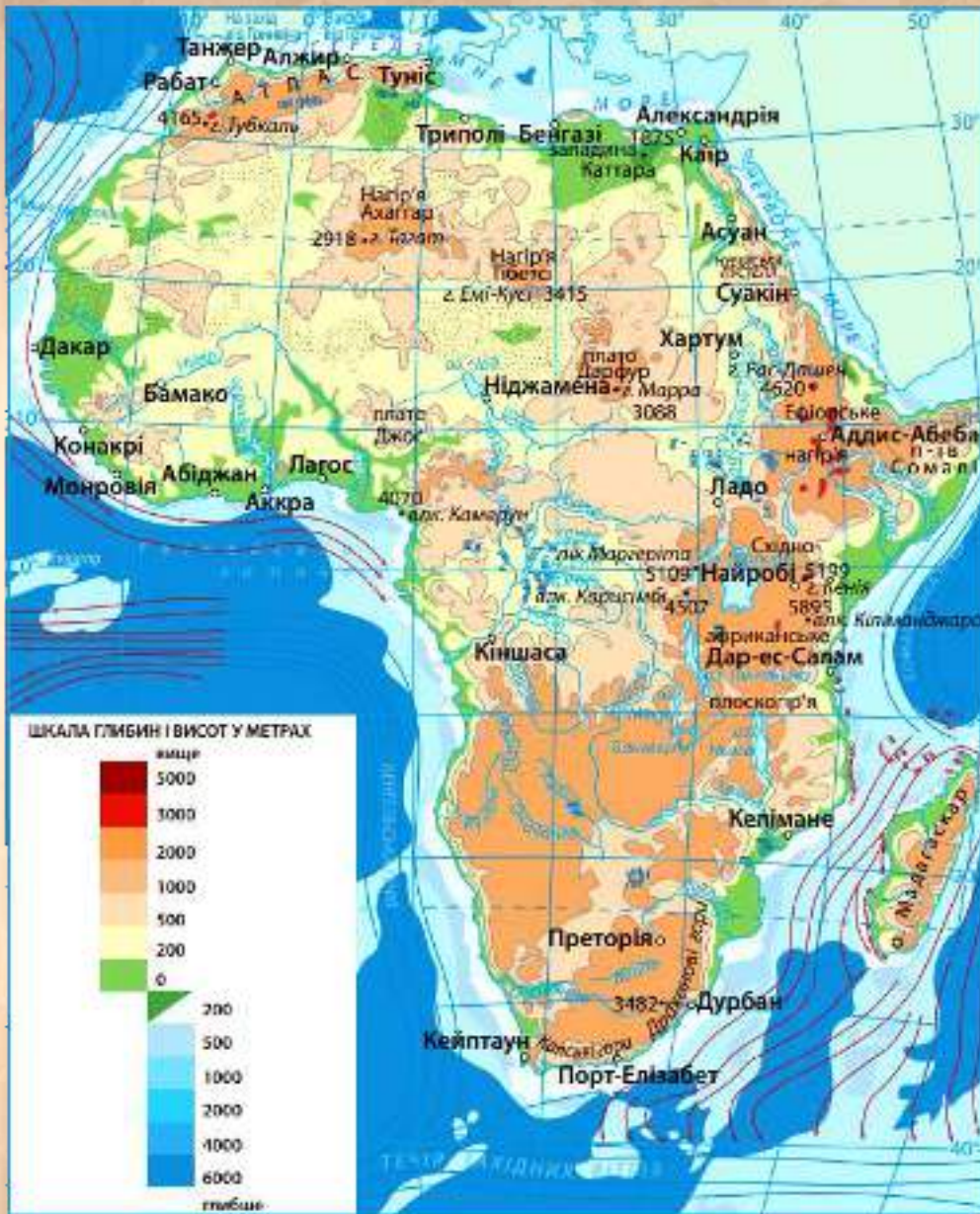
Фізична карта Африки

Рельєф

- середня висота материка **650 м** над рівнем моря
- понад **70%** — висоти **300–2000 м**
- переважають **підвищені рівнини**
- низовин і високих гір небагато

Фізична карта Африки

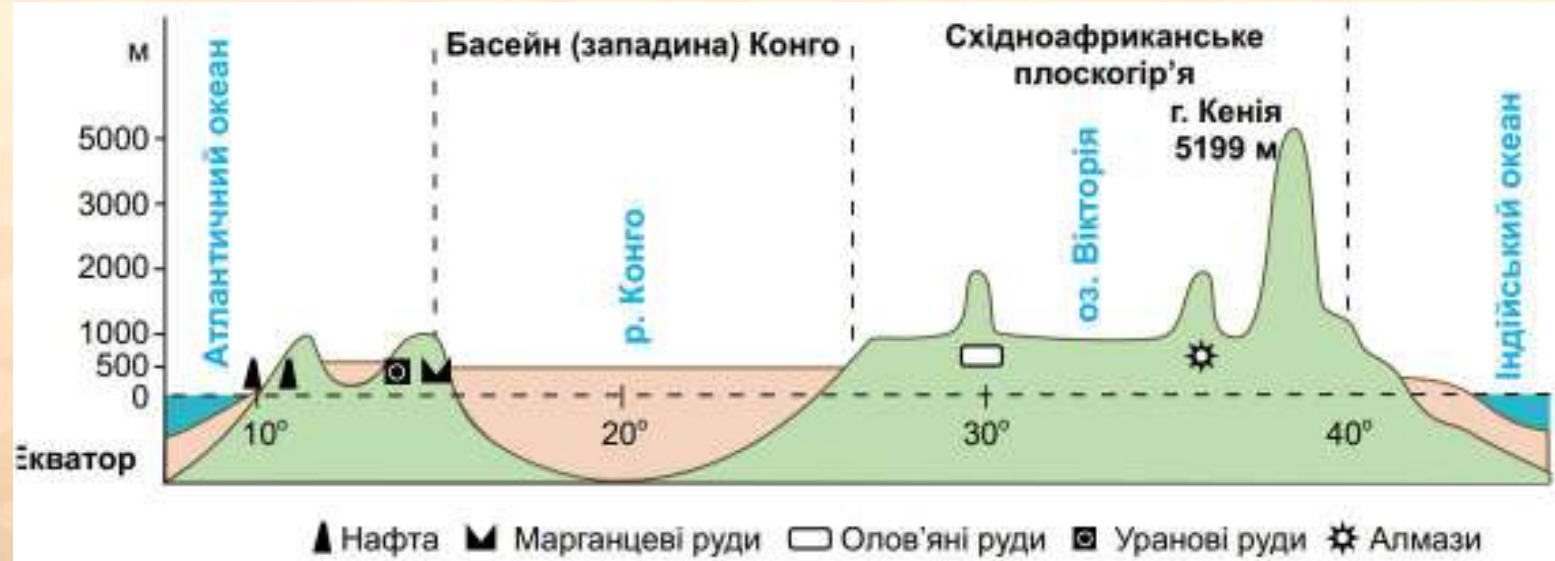
Рівнини Африки

За абсолютною висотою виділяють

Низьку Африку (північ і захід материка → до 1000 м)
і Високу Африку (схід і південь материка → понад 1000 м)

➤ Переважають **високі рівнини** (височини, плато, плоскогір'я), що зумовлено платформою, яка є основою майже всього материка

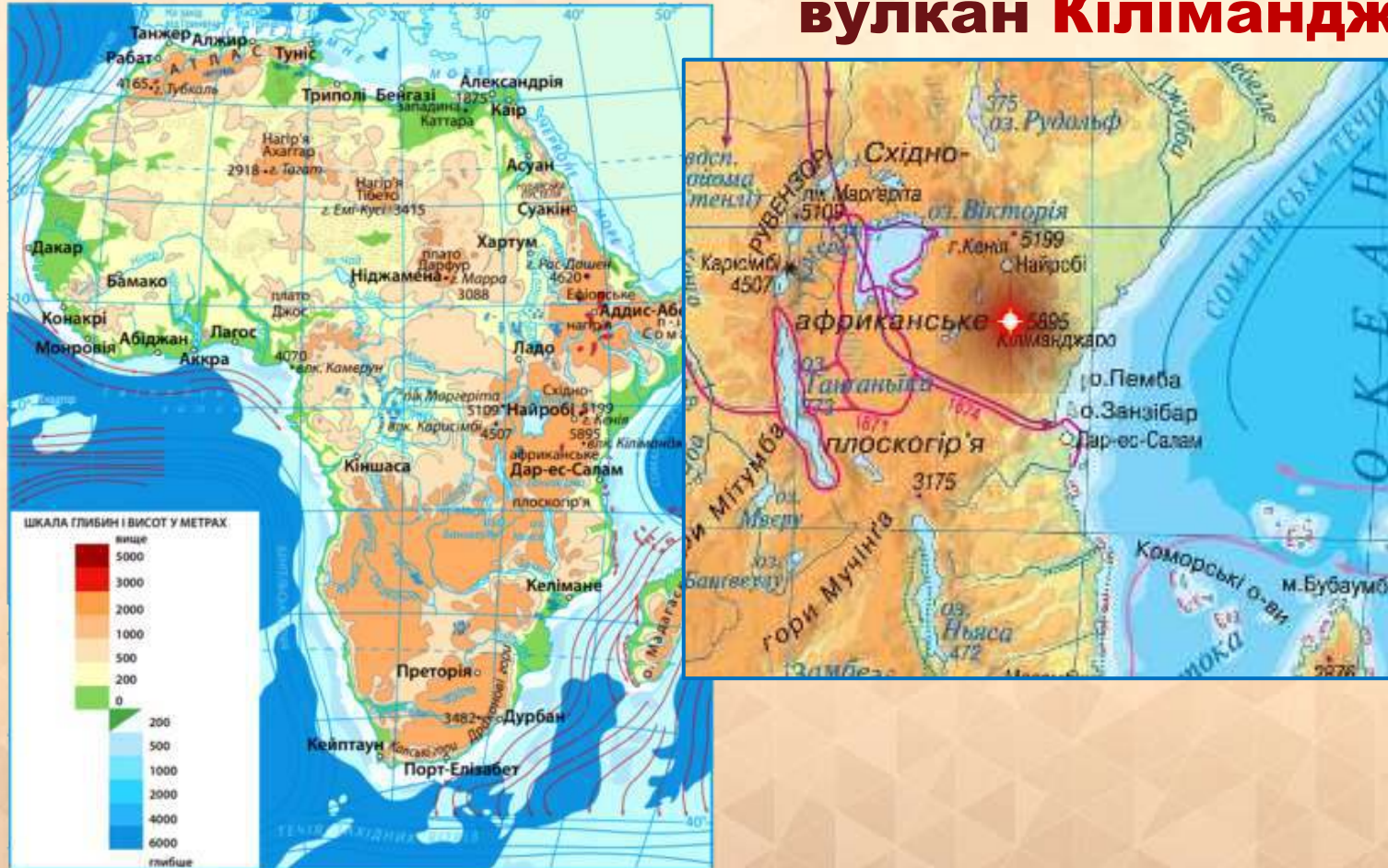

Профіль рельєфу Африки (по екватору)

- **займає східну частину материка**
- **сформувалося в межах щита давньої платформи**

- У цій частині Африки чимало активних і згаслих вулканів
- Саме тут розташована найвища точка материка – вулкан **Кіліманджаро (5895 м)**

«Вулкан Кіліманджаро – найвища точка Африки»

Назва вулкана Кіліманджаро у перекладі з мови суахілі означає **Оселя бога холоду (Творець холоду, Цар гори, Гора бога холоду)**

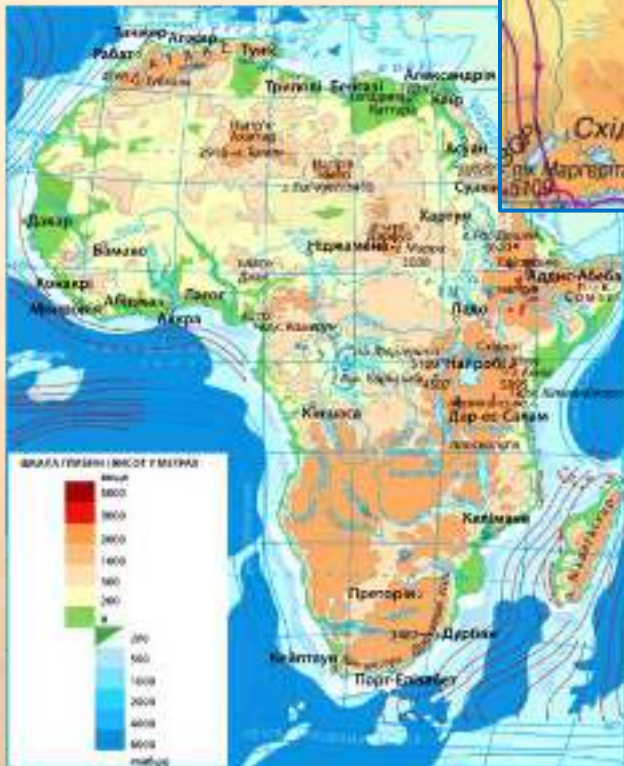

Ефіопське нагір'я

– великий гірський масив із пасмами високих гір і згаслих вулканів уздовж лінії розломів

**Найнижча точка Африки
— оз. Ассаль (- 155 м)**

Гори

Атлас

— молодий
гірський масив, що
утворився в
кайнозойську еру

Капські

**— старі,
зруйновані,
невисокі
плосковершинні
гори, які виникли
ще наприкінці
палеозойської ери**

Драконові гори
— це підняті
масиви на краях
давньої
платформи

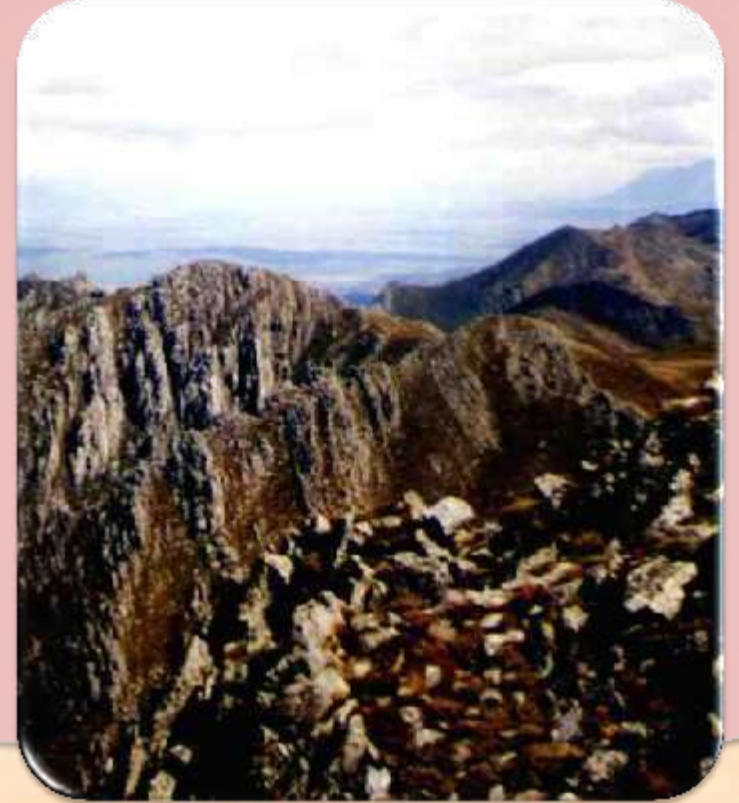
Гори

Атлас

Драконові

Капські

Особливості рельєфу материка Африка

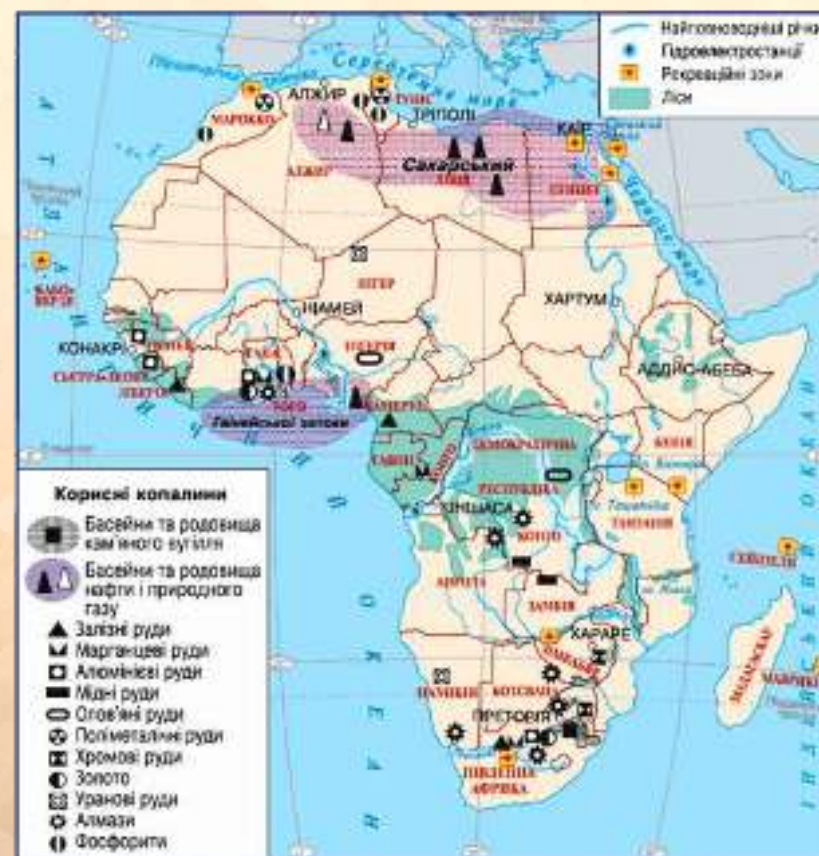

Корисні копалини

Залягання корисних копалин пов'язане з тектонічними структурами материка

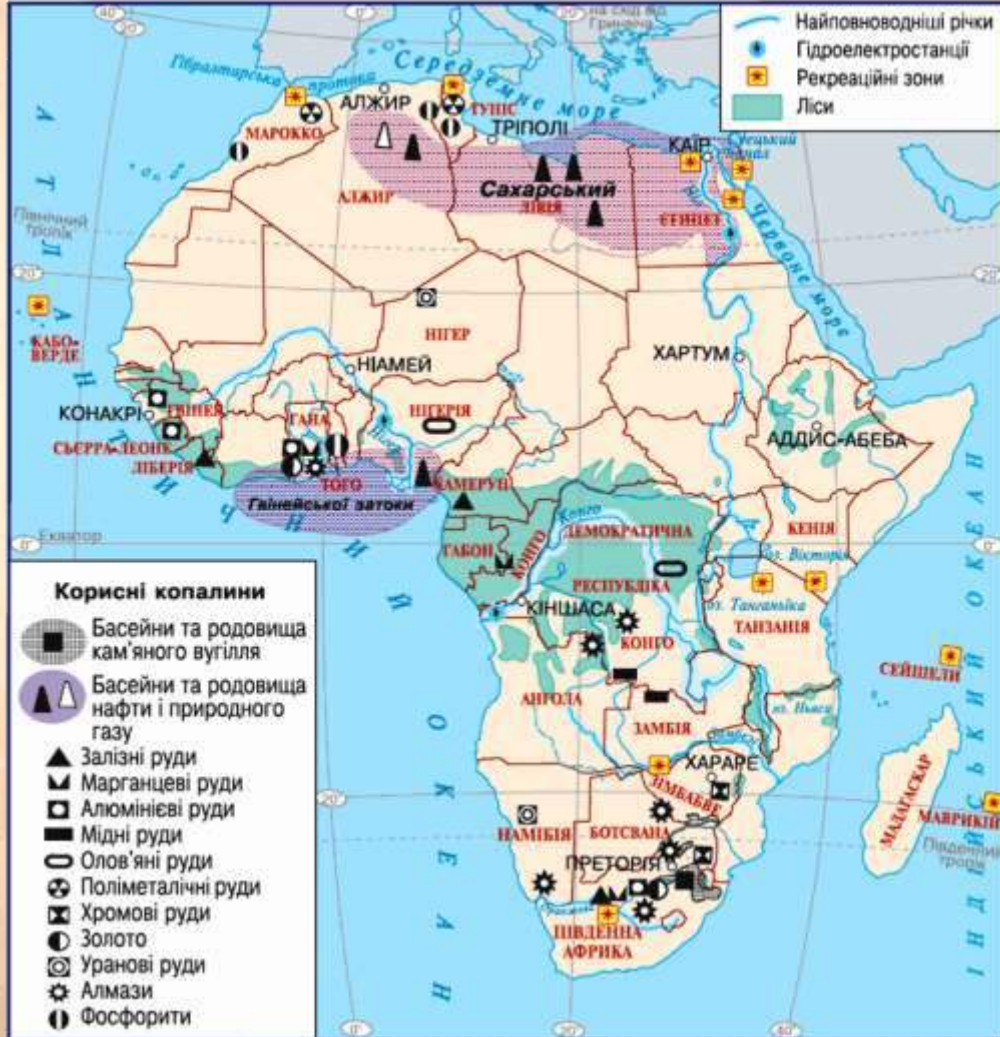
- **Рудні корисні копалини (залізні, мідні, цинкові, олов'яні, хромої руди, золото) – на щитах платформи та в областях складчастості, які складені магматичними і метаморфічними породами**

Корисні копалини

- На півдні материка зосереджені найбільші у світі поклади алмазів

На копальнях Африки знайдено найбільший у світі алмаз протягом 119 років

П'ятниця, 23 серпень 2024, 7:30

Поширити 0

Рекордно великий алмаз розміром з кулак (вагою 2 492 карата) знайдено на копальні у Ботсвані. Він є другим за величиною з коли-небудь знайдених у шахті

Корисні копалини

- **Нерудні корисні копалини (кам'яне вугілля, нафта, природний газ, фосфориті та інші) залягають в осадових породах, якими відома пустеля Сахара та узбережжя Гвінейської затоки**

Заповнити пропуски (усно).

В основі материка лежить .....

На сході материка проходить система глибоких .....

За рельєфом Африку можна поділити на 2 частини ..... та .....

Основними формами рельєфу є .....

Найвищою точкою є .....

На півночі материка розташувались ..... гори, на півдні .....

Землетруси та виверження вулканів бувають на ..... материка, тому що .....

В Африці є багато родовищ корисних копалин. Їх розміщення пов'язано з тектонічною будовою.

В западинах є поклади ....., в областях складчастості(горах)... ..

Практична робота (продовження)

«Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки»

1. плоскогір'я:

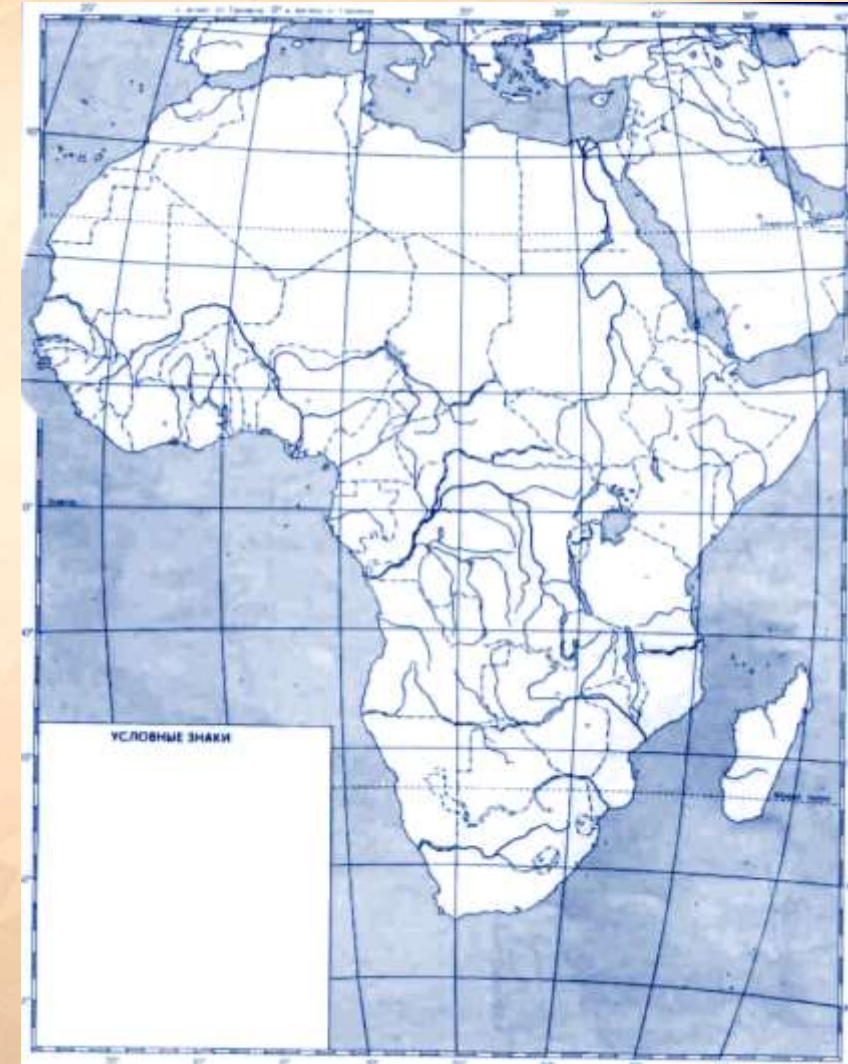
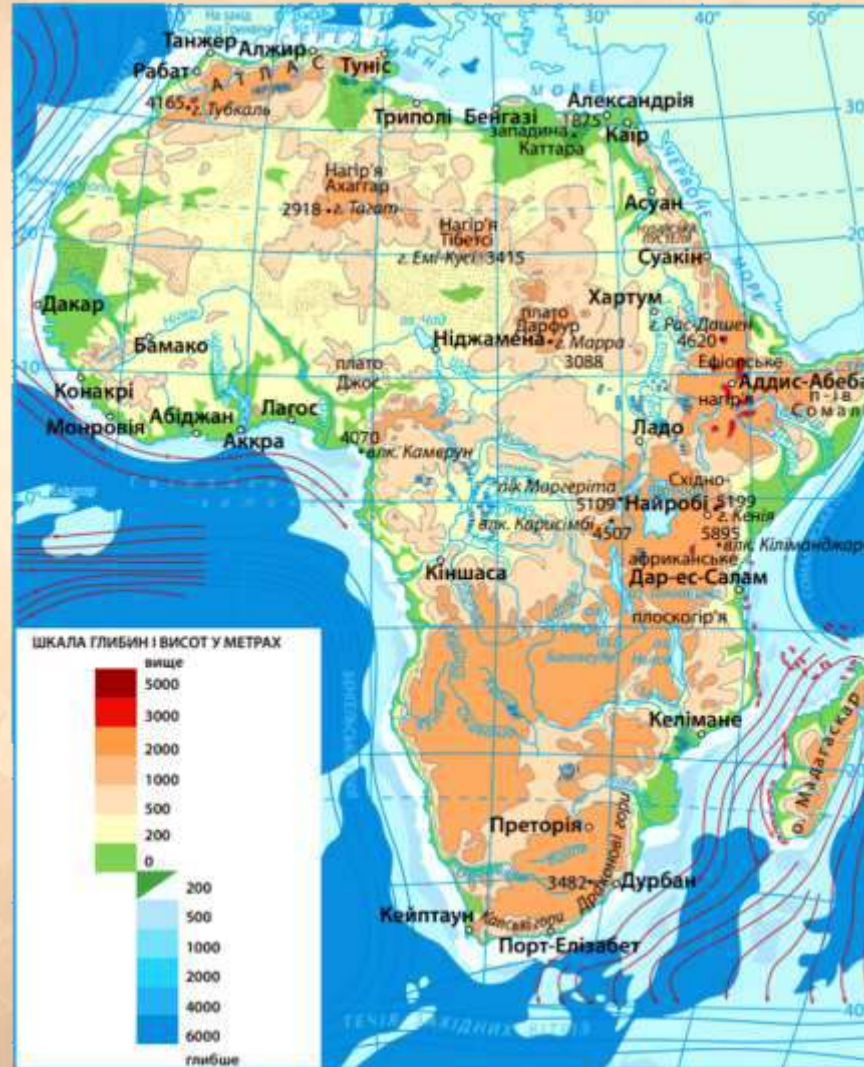
- Східно-Африканське
- Ефіопське

2. гори:

- Атлас
- Драконові
- Капські

3. вулкан:

Кіліманджаро,
Камерун

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Читати п 21 повторити п 20,
вчити поняття, номенклатуру.
Контурна карта (слайд**